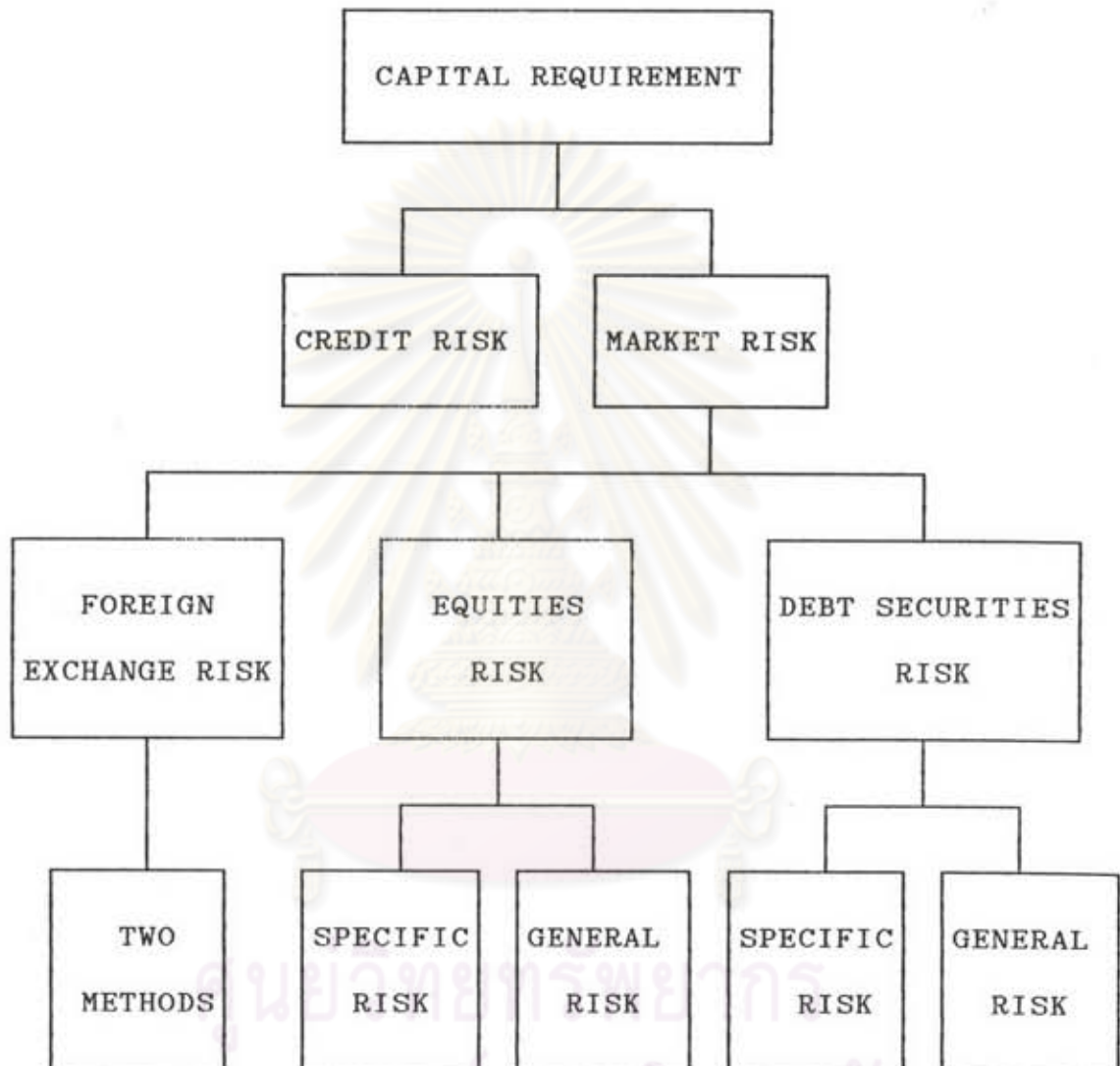

วิเคราะห์เปรียบเทียบผลของการนำมาตรการ BIS มาใช้

การกำกับดูแลสถาบันการเงินตามระบบสากลที่ประเทศพัฒนาแล้ว จะมุ่งเน้นให้สถาบันการเงินมีเงินกองทุนที่มากพอรองรับการดำเนินธุรกิจและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ในอดีต เงินกองทุนเมื่อเทียบกับสินทรัพย์ทั้งสิ้นให้ความสำคัญปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นไปตามมาตรฐานสากล หรือที่เรียกกันว่าเกณฑ์ BIS เพราะคำนึงถึงเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน อันอาจเกิดขึ้นได้จากความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อ จนเกิดความไม่ปลอดภัยต่อผู้ฝากเงิน รวมทั้งความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ เช่น Credit Risk ความเสี่ยงทางการให้สินเชื่อ เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการเรียกเก็บเงินไม่ได้จากการให้สินเชื่อหรือเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ไม่ได้ เกิดเป็นหนี้สูญ Liquidity Risk เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการขาดสภาพคล่องอันเนื่องมาจากการดำเนินงาน โดยที่กิจการขาดสภาพคล่องไม่มีความคล่องตัวในการหมุนเวียนทางการเงิน Market Risk เป็นความเสี่ยงทางด้านการตลาดที่เกิดจากความผันผวนด้านอัตราดอกเบี้ยหรืออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

SCHEME OF CAPITAL REQUIREMENTS FOR
CREDIT AND MARKET RISK¹

การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการรับหลักการ BIS มาปรับใช้
กับธนาคารพาณิชย์ไทย เป็นการเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงให้แก่ระบบ
การเงินของไทยให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ การวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

¹ Quarterly Review 1993 : 3, p.6

1. การเปรียบเทียบหลักการมาตรฐานของ BIS กับหลักการ BIS ของธนาคารแห่งประเทศไทย และหลักการตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เดิม

การวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักการตามมาตรฐานของ BIS กับหลักการของ BIS ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมาปรับใช้กับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินในประเทศไทย รวมทั้งการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบน้ำหนักความเสี่ยงตามหลักการ BIS ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยปรับใช้กับน้ำหนักความเสี่ยงตามหลักการเดิมที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เดิม

การวิเคราะห์จะแบ่งเป็น 3 เรื่องใหญ่ ๆ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การเปรียบเทียบเงินกองทุนตามมาตรฐานของ BIS กับเงินกองทุนตามหลักการ BIS ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยยึดหลักของ BIS เป็นหลัก แล้วปรับให้เหมาะสมกับระบบธนาคารพาณิชย์ของประเทศ ดังนั้น หลักการที่นำมาใช้กับแม่บทเดิมจึงแตกต่างกันไป

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตีความหมายของสินทรัพย์ที่นำเข้ามาสมทบเป็นเงินกองทุน² โดยแบ่งเป็นเงินกองทุน 2 ชั้น เช่นเดียวกับหลักการมาตรฐานของ BIS แต่มีบางรายการในกองทุนชั้นที่ 2 แตกต่างจากหลักการมาตรฐาน BIS ดังนี้คือ

เงินกองทุนชั้นที่ 1 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตีความหมายเหมือนกับมาตรฐาน BIS กล่าวคือ ประกอบด้วยเงินทุนชำระแล้ว ส่วนล้ำมูลค่า Warrant เพื่อซื้อหุ้นสามัญ กุณสารรอง เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ กำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร

² เงินกองทุน เป็นเครื่องวัดความมั่นคงของธนาคาร และจะประกอบด้วยรายการตามคำนิยามของเงินกองทุนที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

เงินกองทุนชั้นที่ 2 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตีความหมายต่างกับมาตรฐาน BIS กล่าวคือ กองทุนชั้นที่ 2 ประกอบด้วย สำรองการตีราคาที่ดินและอาคารเพิ่ม หนี้สินที่มีลักษณะคล้ายทุน³ และเจ้าหนี้ด้อยสิทธิระยะยาว⁴ โดยไม่รวมเงินสำรองลับ⁵ และเงินเพื่อลดความสูญเสียหรือเพิ่มลดหนี้สูญทั่วไป⁶ นับเข้าเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ในขณะที่หลักการมาตรฐานของ BIS ได้รวม 2 รายการดังกล่าวนับเข้าเป็นกองทุนชั้นที่ 2 ด้วย

จากความแตกต่างของเงินกองทุนชั้นที่ 2 นี้ อาจเป็นผลด้านลบต่อธนาคารพาณิชย์ที่ไม่สามารถนำเงินสำรองลับ และเงินลดความสูญเสียหรือเพื่อลดหนี้สูญทั่วไปเข้าเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ทั้งที่ตามมาตรฐาน BIS อนุญาตให้นำเข้าไปรวมได้ แต่ทว่าจะเป็นผลดีต่อผู้ฝากเงิน เจ้าหนี้และผู้ถือหุ้นของธนาคาร รวมทั้งเสถียรภาพของสถาบันการเงินของประเทศ เพราะเงินสำรองลับนั้น ธนาคารจะไม่ได้ระบอบอย่างแน่ชัดว่ากันไว้สำหรับดำเนินกิจกรรมใด ดังนั้น ถ้าหากให้นับเข้าเป็นเงินกองทุน ธนาคารอาจอาศัยช่องทางนี้ นำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงแล้วลงบัญชีเป็นเงินสำรองลับ การห้ามเงินสำรองลับเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นนี้

สำหรับเงินเพื่อลดความสูญเสียหรือเพื่อลดหนี้สูญทั่วไปนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่นับเข้าเป็นเงินกองทุนซึ่งมีความเหมาะสมกับประเทศไทย เนื่องจากแต่ละธนาคารจะมีวิธีคำนวณเงินสำรองเพื่อลดความสูญเสียหรือลดหนี้สูญทั่วไป

³ และ ⁴ ตูความหมายของหนี้สินที่มีลักษณะคล้ายทุน และเจ้าหนี้ด้อยสิทธิในส่วนของเงินกองทุนประเภทที่ 2 ข้อ 4 และข้อ 5

⁵ เงินสำรองลับ หรือเงินสำรองอื่น ๆ หมายถึง เงินสำรองที่จัดสรรจากกำไรสุทธิเพื่อการใด ๆ ตามมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น เช่น เพื่อรักษาระดับเงินปันผลและเพื่อขยายกิจการ เป็นต้น

⁶ เงินสำรองเพื่อลดความสูญเสียหรือเพื่อลดหนี้สูญทั่วไป หมายถึง เงินที่กันไว้สำหรับเงินให้สินเชื่อ และดอกเบี้ยค้างรับส่วนที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ในแต่ละงวดบัญชี และเงินที่กันไว้เพื่อหนี้สงสัยจะสูญ

ที่แตกต่างกัน จึงอาจเกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันขึ้น การไม่นำเงินสำรองดังกล่าวนี้รวมเป็นเงินกองทุน เป็นการส่งเสริมทางอ้อมที่ทำให้ธนาคารพยายามปล่อยสินเชื่อที่มีคุณภาพและมีความระมัดระวังในการลงทุนด้วย

เปรียบเทียบเงินกองทุนตามมาตรฐานของ BIS กับเงินกองทุนตามหลักการของ BIS จากการศึกษาความหมายของธนาคารแห่งประเทศไทย

BIS	ธนาคารแห่งประเทศไทย
<p>BIS ให้จำแนกเงินกองทุนออกเป็น 2 ประเภท คือ เงินกองทุนชั้นที่ 1 และเงินกองทุนชั้นที่ 2 ซึ่งทุกประเทศนับเงินกองทุนชั้นที่ 1 เหมือนกันหมด สำหรับเงินกองทุนชั้นที่ 2 บางประเทศก็ให้นับได้เฉพาะบางรายการ แต่จะนับเกินกว่าที่ BIS กำหนดไว้ไม่ได้ ดังนี้</p> <p style="text-align: center;">เงินกองทุนชั้นที่ 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทุนชำระแล้วและส่วนล้ำมูลค่าหุ้นรวมทั้ง Warrant เพื่อซื้อหุ้นสามัญ 2. ทุนสำรอง 3. เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ 4. กำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร 	<p>ธนาคารพาณิชย์ในประเทศได้มีเงินกองทุนชั้นที่ 1 ตามกฎความเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย</p> <p style="text-align: center;">เงินกองทุนชั้นที่ 1</p> <p>ข้อกำหนดเช่นเดียวกับ BIS</p>

BIS	ธนาคารแห่งประเทศไทย
<p style="text-align: center;">เงินกองทุนชั้นที่ 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สำรองลับ 2. สำรองเพื่อลดความเสี่ยง หรือ เพื่อลดหนี้สูญทั่วไป 3. สำรองจากการตีราคาที่ดิน อาคาร และหลักทรัพย์เพิ่ม 4. หนี้สินที่มีลักษณะคล้ายทุน Hybrid Capital ได้แก่ หนี้บุริมสิทธิที่ต้องจ่ายเงินปันผลย้อนหลัง หนี้กู้ที่ชำระคืนเมื่อเลิกกิจการ หนี้ที่แปลงสภาพ โดยจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> - ให้นับเป็นกองทุนได้ตามมูลค่าที่ได้รับชำระแล้ว - มีหนี้บุริมสิทธิต่ำกว่าเจ้าหนี้ประเภท - ธนาคารพาณิชย์มีสิทธิเลื่อนกำหนดการชำระดอกเบี้ยออกไปได้ หากธนาคารนั้นไม่มีกำไรจากการดำเนินงาน 5. เจ้าหนี้ด้อยสิทธิระยะยาว มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับหนี้สิน มีลักษณะคล้ายทุน แต่ต้องมีอายุเกินกว่า 5 	<p style="text-align: center;">เงินกองทุนชั้นที่ 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สำรองการตีราคาที่ดินและอาคารเพิ่ม 2. หนี้สินที่มีลักษณะคล้ายทุน 3. เจ้าหนี้ด้อยสิทธิระยะยาว <ol style="list-style-type: none"> (1) สำรองการตีราคาที่ดินเพิ่มให้อยู่ในกองทุนชั้นที่ 2 เพราะสามารถรับรองความเสียหายได้จริง โดยจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการตีราคาและการนับเข้าเป็นกองทุน ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> (1.1) ราคาตลาดที่จะนำมาเปรียบเทียบกับราคาทุน เพื่อหามูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้น ควรจะยึดถือตามราคาประเมินของกรมที่ดิน (1.2) ห้ามไม่ให้ธนาคารตีราคาที่ดินบ่อยเกินไป เช่น ไม่เกิน 1 ครั้งต่อ 5 ปี (1.3) ให้ธนาคารนับมูลค่าส่วนที่เพิ่มเข้าเป็นเงินกองทุนไม่เกิน 70 % ของมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นและจะต้องหักสำรองหนี้สูญส่วนที่ยังไม่ครบออกจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้นักธนาคารที่ยังกันสำรองไม่ครบใช้วิธี

BIS	ธนาคารแห่งประเทศไทย
<p>ปี และธนาคารไม่มีสิทธิเลื่อนเวลาชำระดอกเบี้ย</p>	<p>นี้เพิ่มเงินกองทุน</p> <p>(1.4) ที่ดินที่จะอนุญาตให้ตีราคาเพิ่มขึ้นได้นี้ เฉพาะที่ทำการของธนาคารซึ่งไม่รวมที่ดิน ซึ่งได้จากการชำระหนี้ และไม่รวมตัวอาคาร-สำนักงาน</p> <p>(1.5) สำรองการตีราคาอาคารให้ธนาคารนับมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นระหว่างราคาตลาดหักด้วยราคาตามบัญชี</p> <p>เมื่อตีราคาแล้วต้องคิดค่าเสื่อมราคาของมูลค่าที่เพิ่มด้วย</p> <p>(2) และ (3) หนี้สินที่มีลักษณะคล้ายทุน และเจ้าหนี้ด้อยสิทธิระยะยาว เป็นหนี้สินระยะยาวซึ่งทุกประเทศอนุโลมให้นับเข้าเป็นเงินกองทุนได้ สำหรับธนาคารพาณิชย์ไทยมีข้อสังเกตว่าหากออกตราสารหนี้สินที่มีคล้ายทุนในต่างประเทศแล้ว จะต้องคำนวณรวมฐานะเงินตราต่างประเทศสุทธิ และจะต้องประเมินกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนด้วย</p>

1.2 เปรียบเทียบวิธีคำนวณเงินกองทุนตามหลักการของ BIS กับวิธีคำนวณเงินกองทุนตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เดิม

เพื่อศึกษาผลกระทบของหลักการของ BIS ที่มีต่อระบบธนาคารพาณิชย์ไทยโดยละเอียด ว่าหลักการใหม่จะมีผลดีหรือผลเสียเมื่อเทียบกับหลักการเดิมอย่างไร

การคำนวณเงินกองทุน คำนวณจากน้ำหนักที่ให้สำหรับแต่ละรายการในงบดุลของธนาคารพาณิชย์ จากการเปรียบเทียบวิธีการคำนวณเงินกองทุนตามหลักการ BIS กับหลักการตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เดิม พบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงการคำนวณเงินกองทุนชั้นที่ 2 โดยเพิ่มขึ้นจากหลักการเดิมดังนี้

1) เงินกองทุนชั้นที่ 1

ประกอบด้วยทุนเรือนหุ้น ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น เงินสำรองตามกฎหมาย เงินสำรองอื่นที่เหลือจากการจัดสรร และกำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร การคำนวณนับเข้าเป็นกองทุนตามหลักการ BIS เหมือนกับการคำนวณตามหลักการเดิม คือให้น้ำหนักของการคำนวณเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 1 เต็มจำนวน ซึ่งนับว่าเป็นวิธีที่เหมาะสม เพราะถ้าหากพิจารณาถึงความมั่นคงของธนาคารแล้ว การให้น้ำหนักการคำนวณของรายการดังกล่าว 100 % น่าจะเป็นผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง เนื่องจากมูลค่าที่ใช้คำนวณนั้นเป็นมูลค่าตามบัญชี ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริงตามราคาตลาด ดังนั้น ถ้าหากคิดว่าเงินกองทุนประเภทที่ 1 เป็นหลักประกันแล้ว การคำนวณเงินกองทุนด้วยวิธีการนี้สามารถค้าประกันความเสี่ยงได้ 100 %

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปรียบเทียบวิธีการคำนวณเงินกองทุนตามหลักการของ BIS
กับการคำนวณตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เดิม

ประเภทเงินกองทุน	การถ่วงน้ำหนักตาม BIS	การถ่วงน้ำหนักตาม พระราชบัญญัติธนาคาร พาณิชย์เดิม
เงินกองทุนชั้นที่ 1		
- ทุนเรือนหุ้น	100	100
- ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น	100	100
- สำรองตามกฎหมาย	100	100
- สำรองอื่น (ที่เหลือ จากการจัดสรร)	100	100
- กำไรสุทธิคงเหลือ จากการจัดสรร	100	100
เงินกองทุนชั้นที่ 2		
กำไรแอมแปงของหลัก- ทรัพย์จดทะเบียนและการ แปลงค่าสินทรัพย์		
- ที่ดิน	ไม่เกิน 70 % ของ ส่วนเพิ่ม	0
- อาคาร	ไม่เกิน 50 % ของ ส่วนเพิ่ม	0

ประเภทเงินกองทุน	การถ่วงน้ำหนักตาม BIS	การถ่วงน้ำหนักตาม พระราชบัญญัติธนาคาร พาณิชย์ เดิม
หนี้สินมีลักษณะคล้ายทุน เจ้าหน้าที่ด้อยสิทธิ	100 100 แต่ไม่เกิน 50 % ของ เงินกองทุนประเภทที่ 1 และใน 5 ปีสุดท้าย ตัดออกจากกองทุนปีละ 20 %	0 0

2) เงินกองทุนชั้นที่ 2

ตามหลักการของ BIS ได้เพิ่มรายการนับเข้าเป็นกองทุนหลายรายการ ได้แก่ กำไรแอบแฝงของหลักทรัพย์จดทะเบียนที่เป็นที่ดินและอาคาร โดยใช้ราคาประเมินใหม่ทุก 5 ปี และให้นับเข้าเป็นเงินกองทุนเพิ่มได้ไม่เกิน 70 % ของราคาส่วนเพิ่มของที่ดินและไม่เกิน 50 % ของราคาส่วนเพิ่มของอาคาร ให้นับหนี้สินคล้ายทุนเข้าเป็นกองทุนด้วยน้ำหนัก 100 % นอกจากนี้ยังให้นับเจ้าหน้าที่ด้อยสิทธิเป็นเงินกองทุนด้วยน้ำหนัก 100 % แต่จะต้องไม่เกิน 50 % ของเงินกองทุนประเภทที่ 1 และใน 5 ปีสุดท้ายก่อนครบกำหนด ให้ตัดออกจากเงินกองทุนปีละ 30 %

ในกรณีนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยกระทำได้เหมาะสมแล้ว เนื่องจากการบันทึกบัญชีใช้แบบ HISTORICAL แต่มูลค่าตลาดของที่ดินและอาคารมีราคาเพิ่มขึ้นทุกปี และปัจจุบันโอกาสที่ราคาตลาดจะลดลงนั้นมีน้อย แต่อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้คำนึงถึงเรื่องนี้ไว้แล้ว จึงได้ให้นับเข้าเป็น

เงินกองทุนไม่เต็มจำนวนของมูลค่าที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือให้นับเป็นเงินกองทุนได้ไม่เกิน 70 % ของราคาส่วนเพิ่มของที่ดิน และไม่เกิน 50 % ของราคาส่วนเพิ่มของอาคาร

สำหรับกรณีหนี้สินคล้ายทุนและเจ้าหนี้ด้อยสิทธิที่กำหนดให้นับเข้าเป็นเงินกองทุนเต็มจำนวน แต่เจ้าหนี้ด้อยสิทธิต้องมีจำนวนไม่เกิน 50 % ของเงินกองทุนประเภทที่ 1 และ 5 ปีสุดท้ายก่อนครบกำหนดสัญญาต้องตัดออกเงินกองทุนปีละ 20 % เมื่อพิจารณารายการเหล่านี้ตามหลักการบัญชีถือเป็นรายการด้านหนี้สิน แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วมีลักษณะคล้ายทุนมากกว่า หนี้สินคล้ายทุน อาทิเช่น หุ้นกู้แปลงสภาพ ก็สามารถเปลี่ยนเป็นส่วนของทุนได้ ในส่วนของเจ้าหนี้ด้อยสิทธิซึ่งจะได้รับการชำระหนี้คืนธนาคารหลังหนี้สินที่มีสิทธิเหนือกว่าและการกำหนดให้เจ้าหนี้ด้อยสิทธิเป็นเงินกองทุนได้ 100 % แต่ต้องไม่เกิน 50 % ของเงินกองทุนชั้นที่ 1 เป็นการแสดงให้เห็นว่ารายการนี้มีลักษณะคล้ายทุน และการมีข้อจำกัดให้นับเข้าเงินกองทุนได้ไม่เกิน 50 % ของเงินกองทุนชั้นที่ 1 และต้องตัดออกจากเงินกองทุนใน 5 ปีสุดท้าย ปีละ 20 % นั้น แสดงว่าได้มีการคำนึงถึงว่าแท้จริงแล้ว รายการนี้ได้ส่วนของหนี้สิน ซึ่งธนาคารต้องมีข้อผูกพันต้องชำระคืนจากหลักการของ BIS ในข้อนี้ จะทำให้ธนาคารพาณิชย์ได้รับผลกระทบทางด้านบวก กล่าวคือทำให้มีเงินกองทุนเพิ่มขึ้น จะเพิ่มขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่าจะมีรายการที่นับเป็นเงินกองทุนประเภทที่ 2 มากเพียงใด นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มทางเลือกในการหาแหล่งเงินทุนอีกด้วย นอกเหนือจากวิธีการเพิ่มทุนตามที่นิยมใช้อยู่ในปัจจุบัน

1.3 เปรียบเทียบการคำนวณหามูลค่าของสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักการของ BIS กับการคำนวณตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เดิม

การคำนวณส่วนของเงินกองทุนในส่วนก่อนหน้านั้น ทำขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสินทรัพย์เสี่ยงที่ธนาคารพาณิชย์ถือครองอยู่ สินทรัพย์เสี่ยงเหล่านี้มีมูลค่าของตลาดที่แตกต่างจากรายการตามบัญชีที่รายงาน และความเสี่ยงที่เกิด

จากการถือครองสินทรัพย์เหล่านี้ แต่ละรายการไม่เท่ากัน เท่าที่ผ่านมาธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้มีการกำหนดวิธีการคำนวณปรับค่าของสินทรัพย์เสี่ยงแต่ละรายการเพื่อจะได้จัดเงินกองทุนเป็นประกันได้เหมาะสม หลักการใหม่ที่จะรับจาก BIS นั้น แตกต่างจากหลักการเดิมที่ใช้อยู่

ตามหลักการเดิม สินทรัพย์เสี่ยงเท่ากับสินทรัพย์ในงบดุลหักด้วยสินทรัพย์ไม่เสี่ยง

แต่หลักการของ BIS สินทรัพย์เสี่ยงจะเท่ากับสินทรัพย์เสี่ยง รายการในงบดุลบวกด้วยสินทรัพย์เสี่ยง รายการนอกงบดุลตามหลักการของ BIS การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงทั้งรายการในงบดุลและรายการนอกงบดุล จะมีน้ำหนักความเสี่ยงแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประเภทสินทรัพย์ ประเภทของลูกค้า และประเภทของหลักประกันเป็นส่วนสำคัญ สรุปโดยย่อตามหลักการใหม่นอกจากมีอัตราการคำนวณแตกต่างไปจากเดิมแล้ว รายการที่นำมาคำนวณยังมีมากขึ้นด้วย เพราะได้คำนึงถึงสินทรัพย์นอกงบดุล การเปรียบเทียบในส่วนต่อไปจะใช้วิเคราะห์สินทรัพย์ภายในงบดุลและภายนอกงบดุลเป็นหลัก กล่าวคือ

1) รายการในงบดุล

ก. รายการที่มีน้ำหนักความเสี่ยงเท่าเดิม เงินสดและพันธบัตรรัฐบาลเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงและไม่มีความเสี่ยงแต่ประการใด

ข. รายการที่มีน้ำหนักความเสี่ยงลดลง เป็นรายการที่มีต้นทุนของเงินลดลง ทั้งนี้ก็เพราะสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต้องถูกสนับสนุนด้วยเงินกองทุน อัตราความเสี่ยงลดลงทำให้เงินกองทุนสนับสนุนลดลงไปด้วย แต่เงินกองทุนที่ต้องจัดหามา นั้นมีต้นทุน สินทรัพย์ที่มีอัตราความเสี่ยงลดลง จึงสามารถลดต้นทุนได้

ตามหลักการใหม่มีรายการในงบดุลเพียง 2 รายการ ที่มีน้ำหนักความเสี่ยงลดลง คือ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยรายย่อย และเงินให้กู้ยืมแก่บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ โดยลดน้ำหนักความเสี่ยงจาก 100 % ลดเหลือ

50 %

ในกรณีเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยรายย่อยมีน้ำหนักความเสี่ยงลดเหลือ 50 % นับว่ามีความเหมาะสม เพราะหลักประกันคือที่ดินและอาคารซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงน้อย ถึงแม้ว่าจะมีสภาพคล่องน้อยกว่าเงินสด แต่ที่ดินและอาคารเป็นสินทรัพย์ถาวรที่ใช้เป็นหลักประกันได้ และราคาตลาดมักมีราคาสูงขึ้น โอกาสที่ราคาลดลงมีไม่มากนัก ทั้งรัฐบาลก็มีนโยบายให้ประชาชนที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

สำหรับกรณีเงินให้กู้ยืมแก่บริษัทเงินทุน ความเสี่ยงลดลงเหลือ 50 % นั้น ความเสี่ยงที่เหมาะสมควรลดน้อยกว่านี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาตลาดทุนในประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางทางการเงิน

สำหรับบริษัทหลักทรัพย์นั้น ความเสี่ยงลดเหลือ 50 % นับว่าเหมาะสมแล้ว ด้วยเหตุผลเดียวกับกรณีเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยรายย่อย

ค. รายการที่มีน้ำหนักความเสี่ยงสูงขึ้น

เป็นรายการที่ต้องมีเงินกองทุนสนับสนุนเพิ่มขึ้นกว่าหลักการเดิมตามหลักการของ BIS แล้ว รายการในงบดุลมีน้ำหนักความเสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นรายการที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น รายการเหล่านี้ จะมีน้ำหนักของความเสี่ยงมากขึ้น

- เงินกู้ระหว่างธนาคาร มีน้ำหนักความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจาก 0 % เป็น 20 % น่าจะมีผลดีต่อระบบธนาคารพาณิชย์ จะผลักดันให้เกิดการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และประโยชน์อีกประการหนึ่งคือ ทำให้สถาบันการเงินของไทยมีความมั่นคงเพิ่มขึ้นเป็นไปตามมาตรฐานสากล เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของเงินกองทุน

- เงินให้กู้ยืมแก่องค์กรรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ มีน้ำหนักความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจาก 0 % เป็น 20 - 50 % เป็นน้ำหนักความเสี่ยงที่ยังไม่เหมาะสมเนื่องจากองค์กรของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ ไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร และมักเป็นองค์การที่ดำเนินกิจการที่มีผลต่อความมั่นคงของประเทศหรือให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่หวังกำไร และมักเป็นธุรกิจแบบผูกขาด

ที่ปราศจากการแข่งขัน การผลักดันให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน
จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก

สรุป ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักการทั้ง 2 วิธี พบว่า
จะมีผลกระทบต่อธนาคารพาณิชย์ ทำให้การถือครองสินทรัพย์ซึ่งเกิดจากการถือ
ครองทุนสำรองนั้นเปลี่ยนแปลงไป โดยรวมแล้ว เงินกองทุนที่คิดตามหลักการของ
BIS ที่ใช้สนับสนุนสินทรัพย์เสี่ยงจะเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาโดยถือความสำคัญของ
ธนาคาร ธนาคารจะมีความมั่นคง เงินทุนจะสูงตาม ทำให้ธนาคารต้องผลักราระ
นี้ส่วนหนึ่งแก่ลูกค้า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เปรียบเทียบน้ำหนักความเสี่ยงที่ใช้คำนวณมูลค่าของสินทรัพย์เสี่ยง
ตามหลักการของ BIS กับหลักการตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เดิม

รายการ	การถ่วงน้ำหนัก ตาม BIS	การถ่วงน้ำหนัก ตามเดิม
1. รายการในงบดุล		
- เงินสดและพันธบัตรรัฐบาล	0	0
- เงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร	20	0
- เงินให้กู้ยืมแก่องค์กรรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจ	20 - 50	0
- สินเชื่อที่อยู่อาศัยรายย่อย	50	100
- สินเชื่อเพื่อการส่งออก	20 - 100	0
- สินเชื่อภาคเศรษฐกิจสำคัญ	100	80
- ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ และ สินทรัพย์อื่น ๆ	100	0
- เงินกู้แก่บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์	50	100
2. รายการนอกงบดุล		
- การรับรอง คำประกัน อวัล- การกู้ยืมเงิน	100	0
- การระดมทุนต่าง ๆ	20 - 50	0
- สัญญาคุ้มครองความเสี่ยงต่าง ๆ	0.5 - 5.0	0

2. ผลกระทบต่อธนาคารพาณิชย์ไทย

การนำหลักการของ BIS มาใช้ในการกำกับและดูแลธนาคารพาณิชย์ไทย เกี่ยวกับการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงแทนข้อกำหนดเดิมนั้น ผลจากการวิเคราะห์ พบว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความหมายและวิธีการคำนวณเงินกองทุน รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการคำนวณมูลค่าของสินทรัพย์เสี่ยงด้วย

2.1 ผลกระทบด้านเงินทุน

1) การนำหลักการของ BIS มาใช้ จะทำให้ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบมีเงินกองทุนเพิ่มขึ้นและสามารถนับเข้าเป็นเงินกองทุนทันที เมื่อเทียบกับหลักการเดิมโดยไม่ต้องเพิ่มทุน สามารถนำเงินไปขยายธุรกิจเพิ่มได้อีกต่อเมื่อระดมได้มากกว่าสัดส่วนที่ทางการกำหนด

2) จากการคำนวณเงินกองทุนตามหลักการของ BIS ซึ่งได้นำรายการในงบดุลอื่นเข้านับเพิ่มเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ด้วย รายการเหล่านี้ ได้แก่ มูลค่าเพิ่มของที่ดินและอาคารที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ หนี้สินที่มีลักษณะคล้ายทุน และเจ้าหนี้ด้อยสิทธิ จะทำให้ธนาคารมีทางเลือกในการหาเงินเข้าเงินกองทุนเพื่อขยายธุรกิจเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากการเพิ่มทุนหรือการขายหุ้นสามัญที่ได้กระทำแต่ในอดีต

2.2 ผลกระทบด้านสินทรัพย์เสี่ยง

1) การนำหลักการของ BIS มาใช้ จะทำให้การขยายสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น ในส่วนที่เป็นรายการในงบดุลและรายการนอกงบดุล สินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มขึ้น

2) การนำหลักการของ BIS นั้น เนื่องจากมูลค่าของความเสี่ยงขึ้นอยู่กับประเภทของลูกค้า ประเภทสินเชื่อ และหลักทรัพย์ค้ำประกัน จึงมีผลให้การปล่อยสินเชื่อและการให้บริการต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับน้ำหนักความเสี่ยง การปล่อยสินเชื่อเพื่อที่จะอยู่อาศัยแก่ลูกค้ารายย่อย และการปล่อยสินเชื่อให้กับบริษัท

เงินทุนหลักทรัพย์ นำหนักความเสี่ยงลดลงจาก 100 % เป็น 50 % จากผลกระทบนี้จะทำให้โครงสร้างของการปล่อยสินเชื่อและบริหารเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการกำหนดอัตราดอกเบี้ยค่าธรรมเนียม และค่าบริการของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบเปลี่ยนแปลงไปด้วย

2.3 ผลกระทบด้านอัตราส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

1) เป็นผลกระทบต่อเนื่องจากข้อ 1) และข้อ 2) พบว่าเมื่อนำหลักการ BIS มาใช้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบเท่ากับ 8.25 % ซึ่งมากกว่าอัตราที่กำหนดไว้ คือ 8 % ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยมั่นคง โดยมีฐานะดีขึ้นกว่าการใช้หลักการเดิม

2) เมื่อนำหลักการของ BIS มาใช้ จะมีธนาคารพาณิชย์บางธนาคารมีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่าเกณฑ์ 8 % แสดงว่าเมื่อนำหลักการ BIS มาใช้ในเกณฑ์ 8 % ธนาคารเหล่านี้จะประสบปัญหาที่มีเงินกองทุนไม่เพียงพอ ควรถือโอกาสในช่วงของการใช้หลักการ BIS ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เปิดโอกาสให้ปรับตัว เร่งดำเนินการเพื่อเพิ่มเงินกองทุนด้วยวิธีการใดวิธีหนึ่งให้เพียงพอ ซึ่งอาจมีผลต่อความเชื่อถือของผู้ฝากเงินและเจ้าหน้าที่ของธนาคารลดลง จะก่อให้เกิดความเสียหายกับธนาคารเหล่านี้ได้

การนำหลักการของ BIS มาใช้กับระบบธนาคารพาณิชย์ไทยมีผลกระทบในด้านดีต่อระบบธนาคารพาณิชย์โดยรวม โดยผลกระทบต่อธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งนั้นจะมีผลในด้านบวกหรือลบและมากน้อยเพียงใด จะขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางการเงินและนโยบายการดำเนินงานของแต่ละธนาคาร

3. การปรับตัวของธนาคารพาณิชย์ไทย

เมื่อนำหลักการของ BIS มาใช้กับระบบธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มที่จะปรับตัวและปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

3.1 ธนาคารพาณิชย์จะมีการระดมเงินทุนด้วยวิธีการอื่น นอกเหนือจากการเพิ่มทุน เช่น การขายหุ้นกู้แปลงสภาพ หรือกู้จากเจ้าหนี้ด้อยสิทธิ เป็นต้น เมื่อธนาคารมีความต้องการกองทุนเพิ่ม ในกรณีที่ต้องการขยายธุรกิจ หรือเมื่อประสบปัญหาเงินกองทุนไม่เพียงพอ เนื่องจากหลักการของ BIS ได้นับหนี้สินที่มีลักษณะคล้ายทุนและเจ้าหนี้ด้อยสิทธิ เข้ารวมเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ด้วย ซึ่งเป็นการเพิ่มทางเลือกในการระดมเงินทุนแก่ธนาคารพาณิชย์

ดังนั้นธนาคารควรจะศึกษาวิธีการออกตราสาร เพื่อให้สามารถเลือกวิธีการระดมทุนได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างได้แก่ ในกรณีที่มิผลกำไรจากการประกอบการไม่สูงนัก แต่มีรายได้เพียงพอหรือมาดำเนินธุรกิจสำหรับจ่ายดอกเบี้ยแก่เจ้าหนี้ได้ ธนาคารอาจจะเลือกวิธีการระดมทุนด้วยการขายหุ้นกู้หรือกู้ยืมจากเจ้าหนี้ด้อยสิทธิแทนการเพิ่มทุน เพราะการขายหุ้นกู้หรือหุ้นกู้ยืมจากเจ้าหนี้ด้อยสิทธินั้นไม่ทำให้จำนวนหุ้นทุนเพิ่มขึ้น จึงไม่มี Dilution Effect ซึ่งจะมีผลต่อราคาหุ้น กำไรต่อหุ้น (EPS) และสัดส่วนของกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ด้วย นอกจากนี้ธนาคารยังได้รับประโยชน์จากการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล (Tax Shield Effect) ลดลงจากการที่ธนาคารมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการจ่ายดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ แต่อย่างไรก็ตาม ธนาคารควรมีความระมัดระวังในการเพิ่มเงินกองทุนด้วยการออกหุ้นกู้หรือกู้จากเจ้าหนี้ด้อยสิทธิ ซึ่งนับเข้าเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ได้ แต่นำเข้ารวมเป็นเงินกองทุนรวมได้ไม่เต็มจำนวน

3.2 ธนาคารพาณิชย์จะมีการ Reallocate การลงทุนหรือถือครองสินทรัพย์ต่าง ๆ ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมกับเงินกองทุน เพราะตามหลักการ BIS แล้ว สินทรัพย์แต่ละประเภทมีน้ำหนักความเสี่ยงที่แตกต่างกันไป

ดังนั้นในการลงทุน ธนาคารจะเลือกลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนสุทธิมากที่สุด ผลตอบแทนสุทธิคำนวณได้จากผลตอบแทนตามที่ระบุในสัญญาหักด้วย

เงินกองทุนที่ต้องนำมาสนับสนุน สินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงกว่าควรจะต้องได้รับผลตอบแทนสูงกว่าสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำกว่าด้วย

3.3 ธนาคารพาณิชย์จะมีการแข่งขันกันมากขึ้น เนื่องจากการนำหลักการของ BIS มาใช้ทำให้ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบมีเงินกองทุนเพิ่มขึ้นทันที และสามารถนำเงินมาขยายกิจการโดยไม่ต้องเพิ่มทุน และการลงทุนที่ธนาคารจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือการปล่อยสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยรายย่อย เนื่องจากสินเชื่อประเภทนี้มีน้ำหนักความเสี่ยงลดลง 50 % หมายความว่าธนาคารมีการปล่อยสินเชื่อประเภทนี้แข่งขันกันมากขึ้น อาจก่อให้เกิดปัญหาการแข่งขันด้านราคา และปัญหาด้านคุณภาพของลูกหนี้เกิดขึ้น

ดังนั้น จึงควรปรับโครงสร้างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และค่าบริการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเสี่ยง กล่าวคือ สินเชื่อที่มีน้ำหนักความเสี่ยงสูงควรมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าสินเชื่อที่มีน้ำหนักความเสี่ยงต่ำกว่า รวมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทั้งทางด้านระบบงาน บุคลากร และเทคโนโลยี กฎเกณฑ์หรือระเบียบต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้การบริการที่สะดวกและรวดเร็ว การกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สอดคล้องกับความเสี่ยงและการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดีขึ้นนั้น จะทำให้ธนาคารมีความสามารถในการแข่งขัน จูงใจให้ลูกค้ามาใช้บริการมากขึ้น ทำให้สามารถเลือกให้บริการแก่ลูกค้าที่มีคุณภาพดีได้

3.4 เนื่องจากธนาคารจะมีการแข่งขันเพิ่มขึ้น จะมีผลให้ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้แคบลง ทำให้ธนาคารซึ่งมีรายได้ส่วนใหญ่จากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยลดลงไปด้วย จึงมีแนวโน้มว่าธนาคารจะแสวงหารายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าบริการมากขึ้น

ดังนั้น ธนาคารจึงหันมาประกอบธุรกิจที่ก่อให้เกิดรายได้จากค่าธรรมเนียมและบริการ โดยเน้นการประกอบธุรกิจทางด้าน Investment Banking โดยการเพิ่มบทบาทในฐานะคนกลาง เช่น การเป็นที่ปรึกษาด้านการเงิน เป็นต้น เพื่อชดเชยรายได้ที่ได้รับจากส่วนต่างน้อยลง มีเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่ง คือการให้บริการในฐานะคนกลางบางประเภทตามหลักการของ BIS ไม่ถือเป็น

สินทรัพย์เสี่ยง อาทิเช่น การเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน การเป็นที่ปรึกษาการวิเคราะห์โครงการ เป็นต้น

3.5 ธนาคารจะเน้นการปล่อยสินเชื่อรายย่อยมากขึ้น โดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย เนื่องจากการออกพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (SEC) จึงได้เปิดโอกาสให้ธุรกิจเอกชนสามารถระดมทุนจากประชาชนได้โดยตรง แทนการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์และการจัดตั้ง BIBF ในประเทศไทย เนื่องจากได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี และสิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ ทำให้ลูกค้ารายใหญ่ของธนาคารมีทางเลือกในการหาเงินทุนมากขึ้น เช่น ใช้บริการจากสถาบันใน BIBF ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยต่ำแต่มีต้องรับความเสี่ยงอัตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศเอง หรือออกตราสารระดมเงินทุนในตลาดทุน ทำให้ธนาคารพาณิชย์สูญเสียลูกค้ารายใหญ่ส่วนหนึ่งไป

ดังนั้น เพื่อให้ธนาคารสามารถเข้าถึงลูกค้ารายย่อยที่กระจายอยู่ทั่วประเทศได้มากที่สุด ธนาคารควรจะเพิ่มจุดขาย โดยเฉพาะการเปิดสาขาในต่างจังหวัดให้ครบทุกจังหวัดเป็นอย่างน้อย

การนำหลักของ BIS มาใช้กับระบบธนาคารพาณิชย์ไทย แม้ว่าจะส่งผลดีต่อระบบธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบโดยรวม แต่เพื่อเป็นการสร้างโอกาสจาก BIS ให้เกิดผลดีมากที่สุด ธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มในการปรับตัวการดำเนินงานหลายประการ อาทิ เช่น การบริหารงานด้านสินเชื่อ วิธีการหาทุน วิธีการออกตราสารหนี้ การจัดสรรการลงทุนในทรัพย์สิน ฯลฯ

4. ผลประโยชน์ที่คาดว่าไทยจะได้รับจากการนำหลักการ BIS มาใช้ในประเทศ

การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ยอมรับมาตรฐานการดำรงกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักการของ BIS มาใช้ในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินในประเทศ แทนหลักการเดิมนั้น คาดว่าจะได้รับผลประโยชน์หลายประการด้วยกันต่อไปนี้

4.1 ยกกระดับมาตรฐานระบบธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงิน ในประเทศขึ้นเป็นอีกระดับหนึ่งให้เป็นมาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับของนานา ประเทศมากขึ้น เนื่องจากเสถียรภาพของสถาบันการเงินไทยจะมีความมั่นคงขึ้น ซึ่งเป็นก้าวที่สำคัญอีกก้าวหนึ่งที่สนับสนุนการนำไปสู่ความเป็นศูนย์กลางทางการเงินแห่งภูมิภาคของประเทศไทย

4.2 ให้สถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ไทยมีการปรับตัว เพื่อ เตรียมรับการแข่งขันที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

4.3 เป็นการรองรับการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ที่ยังต้องการสินเชื่ออยู่ในเกณฑ์สูง การนำหลักการของ BIS มาใช้ จะทำให้ธนาคารพาณิชย์ทั้ง ระบบมีเงินกองทุนเพิ่มขึ้นโดยไม่ต้องเพิ่มทุน สามารถนำมาปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้น

4.4 ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินในประเทศไทยจะมีความมั่นคงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากตามมาตรฐานของ BIS ธนาคารและสถาบันการเงินจะต้องมีเงินกองทุนเพียงพอในการรองรับความเสี่ยงจากการดำเนินงานทุกประเภทที่อาจเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการให้สินเชื่อ รวมไปถึงการก่อภาระผูกพันในการค้าประกันการกู้ยืมให้ลูกค้า การรับรองและการรับอาวัลตัวเงินอีกด้วย ซึ่งเกณฑ์ของ BIS นี้ ได้ครอบคลุมความเสี่ยงในวงกว้างกว่าเกณฑ์ที่กำหนดให้ปฏิบัติในปัจจุบัน จะช่วยให้การกำกับดูแลและความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินของทางการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันเป็นการคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้มิให้ได้รับความเสียหายในที่สุด

การนำหลักการ BIS มาใช้ ก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศไทยโดยรวม โดยสามารถทำให้ระบบธนาคารพาณิชย์มีความมั่นคงและมีมาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ อีกทั้งเป็นการให้ธนาคารพาณิชย์ปรับปรุงประสิทธิภาพดำเนินงาน มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาและปรับเปลี่ยนระบบการเงินของประเทศ เพื่อให้พร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง รัฐบาลไทยจึงได้นำนโยบายการเงินเสรีมาใช้ ซึ่งส่วนหนึ่งของนโยบายนี้ คือ การนำหลักการของ BIS มาใช้บังคับกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เพื่อให้มีความมั่นคง

หลักการของ BIS เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ เพื่อไม่ให้ธนาคารดำเนินธุรกิจที่เสี่ยงต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับธนาคารพาณิชย์และประชาชนผู้ฝากเงิน

การนำหลักการของ BIS มาใช้ จะมีผลกระทบต่อธนาคารพาณิชย์โดยตรง กล่าวคือ จะทำให้ฐานเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์กว้างขึ้น แต่ในขณะเดียวกันจะทำให้ยอดสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารเพิ่มขึ้น และส่งผลให้ธนาคารมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยและอัตราค่าธรรมเนียม รวมทั้งน่าจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านลูกค้าของธนาคารด้วย

ธุรกิจธนาคารพาณิชย์มีแต่จะแข่งขันรุนแรงยิ่งขึ้น ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากจะแคบลง ธนาคารจึงต้องมีการปรับตัวโดยการหารายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าบริการเพิ่มขึ้น โดยเน้นบทบาทในฐานะคนกลางมากขึ้น เพื่อได้รายได้ส่วนนี้ไปชดเชยรายได้จากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยลดลง ธนาคารจะต้องมีการปรับตัวภายในธนาคาร ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการดำเนินงาน ระบบงาน บุคลากร และเทคโนโลยี รวมทั้งมีกฎหมายที่สามารถปฏิบัติได้เหมาะสมกับสถานการณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวกที่ 1

การตีความตามมาตรฐาน BIS ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการปรับปรุงวิธีการด่ารงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อเป็นไปตามมาตรฐาน BIS โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. หลักเกณฑ์

การคำนวณเงินกองทุนและสินทรัพย์ตามกฎเกณฑ์ BIS นี้ จะแตกต่างจากการคำนวณตามวิธีเดิมที่ธนาคารพาณิชย์ไทยใช้อยู่ ทั้งในส่วนของเงินกองทุนสินทรัพย์เสี่ยง แต่อัตราส่วนการด่ารงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงจะมีอัตราเท่ากัน คือ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.0 ทั้งนี้ในระยะแรกที่เริ่มใช้เกณฑ์ BIS คือ ในต้นปี 2536 ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุโลมให้ธนาคารพาณิชย์ไทยด่ารงอัตราส่วนนี้ได้ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 7.0 และจะต้องมีอัตราส่วนนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.0 ณ วันสิ้นปี 2537 ทั้งนี้เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ได้มีการปรับตัว ซึ่งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

ข. การคำนวณในส่วนของเงินกองทุน

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการปรับปรุงวิธีการด่ารงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน BIS ดังนี้

หลักการเดิม เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ประกอบด้วยหุ้นสามัญ
หุ้นบุริมสิทธิ ก่าไรสะสม ส่วนล้ามูลค่าหุ้น

หลักการ BIS เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ จำแนกออกเป็น 2
ระดับ คือ

ข.1 เงินกองทุนชั้นที่ 1 ประกอบด้วย หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ
ก่าไรสะสม ส่วนล้ามูลค่าหุ้น

ข.2 เงินกองทุนชั้นที่ 2 ประกอบด้วย ส่ารองจากการตีราคาที่ดิน
และอาคารเพิ่ม (จะต้องหักส่ารองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้
ครบก่อน)

ที่ดิน

- นับรวมได้ 70 % ของมูลค่าที่เพิ่มระหว่างราคาประเมิน หักด้วยราคาตามบัญชี
- เป็นสถานที่ที่ใช้ดำเนินธุรกิจและไม่ได้ยึดจากลูกหนี้
- เป็นที่ดินที่ธนาคารมีกรรมสิทธิ์เพียงผู้เดียว
- ธนาคารสามารถเลือกที่จะตีราคาหรือไม่ก็ได้ แต่เมื่อเลือกที่จะตีราคาแล้ว ต้องตีราคาที่ดินทุกแปลงที่อยู่ในข่ายให้ตีราคาได้

อาคาร

- นับรวมได้ 50 % ของมูลค่าที่เพิ่มระหว่างราคาตลาดหักด้วยราคาตามบัญชี
- เป็นอาคารหรือห้องชุดที่ใช้ประกอบธุรกิจ
- ถ้าเป็นอาคารเดี่ยวดังตั้งอยู่บนที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคาร
- ต้องเอาประกันอัคคีภัยไว้เต็มมูลค่าอาคารปัจจุบัน
- เมื่อตีราคาแล้วต้องคิดค่าเสื่อมราคาของมูลค่าที่เพิ่มด้วย

ค. การคำนวณในส่วนของสินทรัพย์เสี่ยง

หลักการเดิม ประกอบด้วย รายการในงบดุล ซึ่งจะคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงได้จากยอดสินทรัพย์รวมทั้งหมด หักด้วยสินทรัพย์ที่ได้รับการยกเว้นไม่ถือเป็นสินทรัพย์เสี่ยงออก

หลักการ BIS ประกอบด้วยรายการในงบดุล และรายการนอกงบดุลหรือภาระผูกพันต่าง ๆ (Contingent Liabilities) ซึ่งมีวิธีการคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงดังนี้

ค.1 รายการในงบดุล

สินทรัพย์เสี่ยง = สินทรัพย์ในงบดุล x น้ำหนักความเสี่ยงของสินทรัพย์ประเภทนั้น

โดยกำหนดน้ำหนักความเสี่ยงไว้ 4 กลุ่ม คือ 0, 0.2, 0.5 และ 1.0 ดังนี้

ค.2 รายการนอกงบดุล

สินทรัพย์เสี่ยง = รายงานนอกงบดุล x ค่าแปลงสภาพ x
น้ำหนักความเสี่ยง

โดยกำหนดค่าแปลงสภาพไว้ 4 กลุ่ม คือ 0, 0.2, 0.5 หรือ
1.0

ค่าแปลงสภาพ	รายการ
1.0	ออกหนังสือค้ำประกันการกู้ยืมเงิน ออกหนังสือค้ำประกันการขาย ตัวเงิน ออกหนังสือค้ำประกันการรับซื้อลดตัวเงิน ออกหนังสือรับรอง ความเสียหาย รับรองตัวเงิน, รับรองอวัลตัวเงิน สลักหลังตัว เงินแบบผู้รับสลักหลังมีสิทธิไต่เบี่ย เปิด Stand By L/C ค้ำประกันเงิน
0.5	ภาวะผูกพันซึ่งขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของลูกค้า การค้ำ- ประกันการจำหน่ายตราสารหรือหลักทรัพย์และการออกหนังสือ ค้ำประกันอื่น ๆ
0.2	ภาวะผูกพันเพื่อการนำสินค้าเข้าตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิต ทั้งที่มี เอกสารประกอบ และยังไม่มียเอกสารประกอบ
0.05 - 0	สัญญาเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนและอัตราดอกเบี้ย ตัวเงินเพื่อเรียกเก็บ วงเงินที่ลูกค้ายังมีได้ใช้ ค้ำประกันการ ออกของภาวะผูกพันที่ธนาคารสามารถบอกยกเลิกได้ และภาวะ ผูกพันอื่น ๆ ที่มีได้ระบุค่าแปลงสภาพไว้

รายการ	น้ำหนักความเสี่ยง			
	0	0.2	0.5	1
1. เงินฝาก 2. เงินให้สินเชื่อ 3. เงินให้สินเชื่อที่หน่วยงานค้าประกัน/รับรอง 4. เงินให้สินเชื่อที่มีตราสารของหน่วยงานค้าประกัน 5. เงินลงทุนในหลักทรัพย์ของหน่วยงาน	CLAIM ON รัฐบาล รัฐบาลหรือธนาคารกลางต่างประเทศในกลุ่ม OECD ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง	CLAIM ON รัฐบาล รัฐบาลหรือธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธกช. ธนาคารอาคารสงเคราะห์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ธนาคารพาณิชย์ทั้งจดทะเบียนในและนอกกลุ่ม OECD และสินเชื่อระยะเวลาคงเหลือไม่เกิน 1 ปี องค์การของรัฐในกลุ่ม OECD	CLAIM ON เทศบาล	CLAIM ON IFCT บริษัทประกันชีวิต สถาบันการเงินอื่น ๆ ในประเทศ (รวมโรงรับจำนำ) ธุรกิจ (รวมธุรกิจประกันภัย บุคคลธรรมดา สถาบันที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำกำไร สถาบันการเงินอื่นในต่างประเทศ บุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ องค์การของรัฐต่างประเทศ นอกกลุ่ม OECD รัฐบาลหรือธนาคารกลางต่างประเทศอื่นในกลุ่ม OECD ที่สินเชื่อไม่ป็นเงินสกุลของประเทศนั้นหรือเกินกว่าหนี้สินที่ธนาคารมีอยู่ในสกุลนั้น
6. เงินสดในธนาคาร 7. ยอดเดบิตอิมบิวซ์ระหว่างสำนักงานของธนาคาร 8. ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี 9. ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า 10. เงินให้สินเชื่อเท่ากับจำนวนที่กันไว้เมื่อหนี้คงค้างจะสูญ 11. เงินสดระหว่างเรียกเก็บ 12. ดอกเบี้ยค้างรับจากเงินให้สินเชื่อ 13. เงินให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยแก่บุคคลธรรมดา โดยธนาคารพาณิชย์ 14. ภาระผูกพันที่เป็นสัญญาเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนหรืออัตราดอกเบี้ยที่ได้ผูกด้วยค่าแปลงสภาพ 15. ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ 16. สินทรัพย์ต่าง ๆ 17. ทรัพย์สินรอการขาย 18. สินทรัพย์อื่น ๆ ที่มีได้ระบุนอกเหนือจากข้างต้น	(ข้อ 6-11)	(ข้อ 12)	(ข้อ 13-14)	(ข้อ 15-18)

ภาคผนวกที่ 2

กลุ่มประเทศ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) และประเทศที่มีฐานะการเงินเทียบเท่า

ออสเตรเลีย	ลักเซมเบิร์ก
ออสเตรีย	เนเธอร์แลนด์
เบลเยียม	นิวซีแลนด์
แคนาดา	นอร์เวย์
เดนมาร์ก	โปรตุเกส
เยอรมันนี	ซาอุดีอาระเบีย
ฟินแลนด์	สเปน
ฝรั่งเศส	สวีเดน
กรีซ	สวิตเซอร์แลนด์
ไอร์แลนด์	ตุรกี
ไอร์แลนด์	อังกฤษ
อิตาลี	สหรัฐอเมริกา

ญี่ปุ่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวกที่ 3

สินทรัพย์ที่ได้รับการยกเว้นไม่ถือเป็นสินทรัพย์เสี่ยง
ตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์เดิม

1. เงินสดและเงินฝากธนาคาร
2. เงินลงทุน

- 2.1 หลักทรัพย์รัฐบาลไทย
 - 2.2 พันธบัตรขององค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น
 - 2.3 หุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารแสดงสิทธิ์ในหนังสือออกโดย
 - 2.3.1 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
 - 2.3.2 บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
 - 2.4 หุ้นกู้หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้ำประกันเงินต้นและดอกเบี้ย
 - 2.5 หุ้นของบริษัทเงินทุนแห่งอาเซียน
 - 2.6 หุ้นของบริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามโครงการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบ
 - 2.7 กองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม
 - 2.8 หนังสือมูลกัตถ์ที่กันชนตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมแร่ดีบุก
 - 2.9 อื่น ๆ
3. เงินให้สินเชื่อ
- 3.1 แก่รัฐบาล องค์การของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ
 - 3.2 แก่บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามโครงการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบ
 - 3.3 เงินให้กู้ยืมแก่ธนาคารพาณิชย์ประเภทชำระคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน
 - 3.4 เงินให้กู้ยืมแก่บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเพื่อการดำเนินการของกองทุนพัฒนาตลาดทุน
 - 3.5 เพื่อการส่งสินค้าออกตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิต
 - 3.6 แก่โรงสีข้าวที่เข้าร่วมโครงการยกระดับราคาข้าวเปลือกนาปีฤดูการผลิตปี 2528/2529

- 3.7 แก่โรงสีข้าวตามมาตรการเสริมนโยบายข้าวของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2528/2529
- 3.8 อื่น ๆ
4. เงินให้สินเชื่อส่วนที่มีสินทรัพย์ต่อไปนี้ เป็นประกัน
 - 4.1 เงินฝาก
 - 4.2 หลักทรัพย์รัฐบาลไทย
 - 4.3 หุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยธนาคารเพื่อการเกษตรฯ หรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
 - 4.4 พันธบัตรขององค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น
 - 4.5 หุ้นกู้หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ย
5. ตัวแลกเปลี่ยน
 - 5.1 ค่าสินค้าเข้าตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิตเฉพาะส่วนที่มีเงินมัดจำ
 - 5.2 ค่าสินค้าออกตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิต
 - 5.3 ค่าสินค้าออกที่รับซื้อไว้เพื่อเรียกเก็บ
6. ที่ดิน อาคาร สิทธิการเช่า และอุปกรณ์ (หักค่าเสื่อมราคาและตัดจำหน่ายแล้ว)
7. ยอดเหลือมบัญชีระหว่างกัน
8. เงินสดระหว่างเรียกเก็บตามตราสารประเภท
 - 8.1 เช็คส่งคืน
 - 8.2 จ่ายคืนเมื่อทวงถามที่ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้จ่าย
9. ดอกเบี้ยค้างรับของเงินลงทุนตามข้อ 2.1 - 2.4
10. สินทรัพย์เฉพาะส่วนที่เท่ากับเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์
11. ร้อยละ 20 ของเงินให้สินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ

ผลกระทบต่อระบบธนาคารพาณิชย์ไทย เมื่อนำหลักการของ BIS มาใช้

ก่อนที่หลักการของ BIS เกี่ยวกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง จะมีผลใช้บังคับจริงในประเทศไทย

1. ผลกระทบต่อธนาคารพาณิชย์ไทย 15 แห่ง

- เงินทุนจากการตีราคาที่ดินเพิ่มขึ้น หลังจากหักสำรองหนี้สูญ สำหรับบางธนาคารที่ยังสำรองไม่ครบ จะเพิ่มขึ้นและสามารถนำเข้ามาเป็นเงินกองทุน
- สินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นประมาณ 38 %
- อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทย ทั้งระบบเท่ากับ 8.26 %
- อัตราส่วนเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงเท่ากับ 6.88 %
- มีธนาคารพาณิชย์ไทยหลายราย โดยเฉพาะธนาคารขนาดเล็ก ที่มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (หลังนำหลักการ BIS มาใช้แล้ว) ต่ำกว่าเกณฑ์ 8 %

ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากมีปัญหาการเพิ่มทุน ยังไม่สามารถเพิ่มได้ตามที่กำหนด เป็นเพราะบางธนาคารมีอาคารสำนักงานใหญ่ในปัจจุบันเป็นอาคารเช่า จึงทำให้กองทุนที่เพิ่มจากการตีราคาที่ดินใหม่อยู่ในระดับต่ำ ส่วนอีก 4 ธนาคารมีปัญหาที่ยังสำรองเพื่อหนี้สูญไม่ครบ จึงต้องกันเงินกองทุนที่เพิ่มขึ้นไปเป็นสำรองเพื่อหนี้สูญ

2. ผลกระทบต่อสาขาธนาคารต่างประเทศ

- สินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้น
- อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารต่างประเทศ อยู่ระหว่าง 5.5 - 7.5 % ต่ำกว่าเกณฑ์ 8 %
- สาขาธนาคารต่างประเทศจะต้องดำรงเงินกองทุนเพิ่มขึ้นทั้งระบบ จึงจะทำให้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงได้เกณฑ์